

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОРГАН НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА
СЕДМИЧНИК ЗА РЕЛИГИОЗНА И ЦЪРКОВНО-ОБЩЕСТВЕНА ПРОСВЕТА

Адрес: София, ул. „Св. София“ № 2 тел. 8-29-83 сметка 110-11 БНБ — Софийски градски клон

† Неврокопский Митрополит ПИМЕН

„БОГ ПРЕДВИДЯ ЗА НАС НЕЩО ПО-ДОБРО“

По повод празника на св. Иван Рилски — 1 ноември

Когато имаме духовната радост да бъдем поклонници на най-голямата светиня в нашата земя — Рилския манастир, ние имаме духовната красота да общуваме с оная поука, която историята на тая светиня дава на нас, вярващите люде и децата на Родната ни православна Църква. А тая радост ние не бива да приемем, че тя е паднала на готово в живота ни. Тя е едно духовно достижение, в което вярващите люде са търсели да се възвисят в такава красота, за която можем да приложим думите на св. апостол Павел: „Бог предвидя за нас нещо по-добро“ (Евр. 11:40). За нас, вярващите човечи, които търсим Бога, за децата на Църквата, които участвуваме в благословието на молитвата, Бог е отговорил. И отговорът на Бога е, че Той е предвидел нещо по-добро за тия, които Го търсят.

Ето историята на Христовата Църква на земята с няколко думи. Бог обича човека и поради тая обич Той изпрати Своя Син, за да приготви човечите да бъдат всякога заедно с Бога. Пратеникът на небето, Божият Син Исус Христос дойде на земята, за да настани човечите, та да могат да се движат по пътя на спасението и да се приближат до Бога. Бог е определил тоя път — човечите така да се съвършенствуват, че да дойдат при Бога и в тая служба Бог призова около Себе Си и избрани човечи. Това бяха светите ученици, апостолите в Църквата на Исуса Христа, които бяха свидетели на Неговата служба, на Неговите чудеса, на Неговата проповед и които първи след Христа разнесоха по земната шир евангелското слово и учението за обич между човечите. Тая проповед на светите апостоли не беше лесно да се разнесе. Тя срещна и препятствия, които св. апостол Павел разкрива в своите писма до вярващите християни, като им разказва колко много трудности те са срещали в разпространението на евангелската проповед и като разкрива голямото търпение, с което те са успявали в своето дело, за да получат небесната награда, завършва с думите: „за нас Бог е предвидел нещо по-добро“.

За светите апостоли, които неуморно се трудиха за разпространението на Христовото учение, Господ приготви небесен венец. За тия, които приемат от светите апостоли истините на евангелското учение, Господ готви награда. За нас, които търсим истината в това учение, Бог е приготвил „нещо по-добро“.

Това, което Бог е предвидел за нас, вярващите, това е красотата и правдата в пътя на нашата Родна православна Църква. Това, което Господ разкрива на поклонниците на светата Рилска обител, това е светинята — нетленните мощи в свещената ракла на свети Ивана Рилски. Това, което за нас Бог показва в Рила планина, е Неговото достояние и Той го предлага на нас. Как трябва ние да пристъпим към Него?

До Бога се отива с чиста вяра и обич. Този, който вярва в Бога, този, който обича Твореца, той разкрива дверите за общението на човека с Бога. Защото Бог така беше определил на човечите — с всичкия си разум и с всичкото си сърце да вярваш в Бога, а така също да обичаш ближния си. Защото тоя, който понякога се изпълва с духовно самолюбие да мисли за себе си, че вярва в Бога, а ненавижда брата си, той и себе си, и Бога иска да заблуди. Това св. апостол и евангелист Иоан Богослов така ясно и красиво е изразил: „който каже „любя Бога“, а мрази брата си, лъжец е“ (1 Иоан. 4:20). Истината на светото Евангелие трябва да се търси всякога с грлям духовен интерес, да се търси разкритието, което предлага Словото Божие. Трябва да признаем, че мнозина наши вярващи и църковни люде твърде рядко разгъват страниците на Светото Евангелие, не се задълбочават в истините, които предлага То за живота им. Ако е така, разстоянието между тия човечи и Бога, между търсенето на тия люде и предлаганото от Църквата е много голямо. А за тия вярващи, които са намерили възможност да бъдат поклонници на светата Рилска обител, повелителен дълг е да се задълбочат в себе си, и като размислят, да кажат — става ли в тяхното съзнание, в тяхното сърце, в техния дух промяна от посещението им в Рилската св. обител. Стават ли по-добри църковници, пощедри човечи, когато надникват в светинята на нашата земя. Знаят ли защо прекрачват прага на светата Рилска обител и какви нови човечи се връщат от тая светиня по своите домове.

Искаме ли нещо по-добро от Бога, ние трябва да преценим себе си и своите проявления; ние трябва да се замислим какво въздействие ни предлага духовното богатство на тая светиня в своята служба, в своята поука, в своята историческа роля, която играе вече над хиляда години в нашата история. Бог е предвидел за нас нещо по-добро, тогава когато ние сме се потрудили, тогава когато ние сме

потърсили тая красота, когато ние сме се приготвили за тая жертва и проповед, когато изпълним завета на св. апостол Павел: „бъдете ми подражатели, както и аз съм подражател на Христа“.

Подражатели ли сме ние на тая духовна красота, на това народно богатство, на тая историческа светлина, която ни дава светинята! Подражатели ли сме ние на родната църква, която в историята на нашия народ разкрива силата на църковната роля, на вярата на българския народ, на трудолюбието и жертвата, които тоя народ дава в най-различни времена, когато това се изисква от народните и държавни интереси? Подражатели ли сме ние вярващите на оная молитвеност, която ни предлага светата Рилска обител, когато си отиваме от нея, помним ли молитвата, молим ли се в къщи? Спомняме ли си за подвига и благословието, което ни дава св. Иван? Не бива никой вярващ посетител, дошел на поклонение в Рилския манастир,

да си отиде с повече земен товар от грехове. От тая светиня, от тоя Иерусалим, от тая молитвена обстановка дълг на всеки вярващ е да напуща светата Рилска обител с една новост в своето духовно състояние, с една готовност да се задълбочава в истините на родната църковна история, да носи в себе си размисъла на оная Божия милост, която се разлива върху пределите на нашата земя от тоя кът, където повече от хиляда години св. Иван раздава своето благословение на българската земя и на българския народ. И да не забравяме думите на св. апостол Павла: „Бог е предвидел за нас нещо по-добро“. Това предвидено е Божията любов към човешките; това предвидено е призивът на небето да станем по-добри; в човешкото сърце да кълнат обич и добри дела; това предвидено за поклонниците в светата Рилска обител е любовта към всебългарския светец, светия преподобен Иван Рилски.

Житията на св. Иван Рилски

В старата българска литература са познати следните жития на св. Иван Рилски: 1) **народно житие**, писано в София или Рилския манастир от неизвестен автор през XII век и известно по шест преписа, като най-стар е Рилският ръкопис, № 1/26, от XV век, средно-българска редакция; 2) **житие на Георги Скилица**, от XII век, познато досега по пет преписа, като най-стар е ръкописът на Рила, № 1/26, от XV век, средно-българска редакция; 3) **първо проложно житие**, дело на българин от епохата на Търновското царство през XIII или началото на XIV век, известно по много ръкописи, като най-ранният е от XIV век, руска редакция; 4) **второ проложно житие**, от края на XII или началото на XIII век, познато по два преписа, от XIII век, средно-българска редакция; 5) **житие на св. патриарх Евтимий Търновски**, от XIV век, известно досега по седем преписа, като най-старият е от XIV век, средно-българска редакция; 6) **житие (допълнение) от Владислав Граматик**, от XV век, познато по две редакции, като първата е запазена в два преписа, а втората — в един, средно-българска редакция; 7) **житие с похвала на Димитър Кантакузин**, от XV век, произнесено от самия автор в Рилския манастир, на 1 юли ст. ст., когато се чествува пренасянето на мощите на светеца от Търново в св. Рилска обител, и преписано от Владислав Граматик в панегирика му от 1479 год.; 8) **гръцко житие**, писано на гръцки език от неизвестен автор и обнародвано от монах Никодим Светогорец през 1809 год.¹; и 9) **житие на монах Данаил**, от XVI или началото на XVII век, намиращо се в ръкописен сборник-дамаскин, писан от поп Йоан през 1788 год. във Враца, и обнародвано за пръв път през 1958 год. от Б. Ст. Ангелов по препис, пазен в Архивния институт при Българската академия на науките в София².

Многото жития в чест на св. Иван Рилски и значителният брой преписи от тях убедително говорят за голямата известност на светеца сред българския

народ и ролята, която е играл в нашата история, създаденият от него Рилски манастир.

И наистина, името на великия рилски пустиножител св. Иван още приживе се е носило надлъж и нашир по обширната българска земя. За светеца Божий се е мълвяло навред по села и градове, та дори и в старопрестолния град Преслав.

От десети век насам името на св. Иван Рилски станало цяла история.

Самият факт, за който се говори в житията, че през Средните векове, от XII до XV век, тялото на св. Иван било пренасяно от Рила в София, сетне в Маджарско и отново в София, от София в Търново и най-после пак в Рила, ясно свидетелствува колко голяма почит е отдавал българският народ на великия рилски пустиножител, като покровител и закрилник на родината ни и колко дълбоко е било свързано неговото име с историята на нашето отечество.

Когато пък мъката и мракът на робството тегнели над българската земя, едно име се е шепнело, една молба е била отправяна, една надежда дълбоко се таела: името на св. Иван Рилски, молба към рилския светец да бъде закрилник на поробените българи и надежда, че той, угодникът Божий, не ще позволи да загине неговият народ и да изчезне българското име. Непроходимата и недостъпна Рилска пустиня станала свещена планина на българския народ. Българите векове са шествували по всички друмища на поробената ни родина към св. Ивановата велика рилска обител и в топла молитва на онова място, дето се е подвизавал светецът, те забравяли своето робско тегло, научавали нещо за великото минало на българския народ и напускали светата обител с вяра и надежда, че някога, може би много скоро, може би след много време, но все пак сигурно, св. Иван Рилски ще помогне да се спаси народът ни. Връщайки се по своите родни краища те предавали тази вяра и надежда на своите близки, та и те да могат да живеят с тях и чрез тях в робската неволя, очаквай-

ки по-честити дни и по-щастлива съдба.

Така векове наред великата Рилска св. обител е била несъкрушима опора на българската вяра и народност.

Вести за огромната роля на Рилския манастир в нашата история и за голямото влияние на св. Иван Рилски сред българския народ ние намираме най-вече в многобройните жития, писани в памет на светеца. Поради това в научната литература е казано извънредно много за тях. Видни чужди и наши учени, разглеждайки житията, са разяснявали ред въпроси, свързани с живота и делото на св. Иван Рилски и с историята на св. Рилска обител, а успоредно с това и въпроси из политическата и културна история на българския народ.

Житията на св. Иван Рилски имат голямо историческо и църковно значение за българския народ.

¹ Вж. подробно у проф. **Иор. Иванов**, Жития на св. Иван Рилски. С уводни бележки, Годишник на Софийския университет, Историко-филологически факултет, XXXII, София, 1935—1936, стр. 1—108.

² Вж. у **Б. Ст. Ангелов**, Из старата българска, руска и сръбска литература. Ново житие на Иван Рилски, София, 1958, стр. 69—97.

Прот. СИМЕОН НАНКОВ

Открити църковни стенописи в Самоков и Асеновград

1. Самоков — църквата „Св. Никола“.

При ремонт това лято на църквата „Св. Никола“ в гр. Самоков са открити отвън по източното кубе на същата интересни декоративни стенописи.

Църквата е правена в 1864 г. Навремето тя е била съградена с три кубета — в чест на Св. Троица. Всяко кубе представлява осмостенен барабан с прозорец на всяка стена. Камбанарията от запад на църквата е по-късна добавка.

Откритите стенописи по източното кубе са около прозорците на трите му северозападни стени. Горе в паната (полетата) на арките над прозорците, са дадени букети от хубави свежи цветя: карамфили, лалета (тулпени), гълъбови очички и др. Те са в най-различни цветове — червени, жълти, сини и пр. Клонки от пъстри цветя обвиват и колонките между прозорците на тези три стени. Под прозорците са дадени шукатурно (релефно) герданчета с по три пискюлчета, оцветени най-различно. Под тези пискюлчета и встрани над тях (в свободните ъгли и места) са дадени също хубави орнаменти от стилизирани цветя и листа. Стилизираните листа има и по релефните рамки на прозорците. Тъй се е получила една голяма пъстрота от цветя и листа, за да грабва погледа...

А това, впрочем, се е и целело.

Архитектурно църквата е била строена със смелост. Нейните високопроектирани, високостърчащи кубета е трябвало неминуемо да говорят за нарастналия кураж сред българския народ в търсене на своята свобода. От този тип е, напр., и църквата от 1869 г. в Лозенския манастир — Софийско и др. Хубаво е оформена църквата „Св. Никола“ в Самоков и със своята източна фасада. Тази фасада е с три кантриани от дялан камък апсиди и с бароков подпокривен корниз... С тая си архитектура и със замислената по начало външна декоративна живопис този храм наистина е трябвало да прави силно впечатление — да грабва погледа и да говори на всички...

Но... но повече от трите стени на източното кубе не са били изписани. Нещо повече — тези три стени веднага били и замазани.

Защо?

Причината е била много ясна: Не е могло и

това нящо на българите да се позволи от владетелите — турци. Тъкмо и поради това те нареждат да бъде замазана тая начената декоративна живопис по кубетата на църквата „Св. Никола“ в Самоков. Иначе е изключено да се помисли, че тук стенописиста е била замазана поради недоразумение относно цената с майсторите, или пък че са били правени само някои живописни проби. Самоков по онова време е богат град — дори по-богат от София и Кюстендил (според както бележи К. Иречек) Той е прочут със своите видни и мадани за желязо. В него цъфти и златарството. Той е голям търговски и просветен център. Той е именно и люлката на Самоковската зографска и резбарска школа. Би ли могло в такъв случай да се смята, че поради липса на достатъчни средства или поради липса на добри и опитни майстори е било спряно по-нататъшното изографисване на църквата „Св. Никола“ в тоя град? — Едва ли... Следователно, турците ще да са спрели по-нататъшното изографисване на храма... А ако храмът е бил навремето тъй изографисан отвън, пък изцяло и вътре, то наистина щели сме да имаме един прекрасен паметник на нашето възрожденско изкуство.

Преди построяването на храма „Св. Никола“ в Самоков, там, в средата на 19 в., наши български майстори са построили Байракла джамия и Синагогата. В тези две сгради е вмъкнато много от възрожденската ни архитектура и декоративна живопис. Тъкмо и поради това те сега са обект на големи грижи за реставрирането и възстановяването им. Обект на такива грижи несъмнено е и църквата „Св. Никола“. Тя е обявена за паметник на културата.

Следва обаче в тоя град да се помисли час по-скоро и за църквата „Св. Богородица“ с нейния резбен иконостас — един от най-хубавите у нас, в България.

2. Асеновград — църквата „Св. Богородица — Благовещение“.

Тук още през 1957 г. са били открити в и около олтарната апсида стенописи. Те представляват — в самата апсида: Св. Богородица Ширшя небес и отците-литургисти св. Иоан Златоуст, св. Васили Велики, св. Григорий Двоеслов и св. ап. Иаков, На

стените на олтарния прозорец има два ангела. В страни на олтарната арка са св. прор. Давид и цар Соломон.

През 1958 и 1959 г. е продължило разчистването на баданата по стените в самия храм. Тъй са били открити още стенописи по парапета на балкона и по южната и северната стена. По-частно от работата през 1958 г. са били открити по парапета на балкона четири медалиона с български светци — св. Климент Охридски, св. Наум, св. Горазд и св. Ангеларий.

При почистването на църквата през 1959 г. под този стенописен пласт медалиони с български светци биват открити по-стари стенописи, както тези в олтара, открити през 1957 г. От това почистване на този пласт с по-старите стенописи бива изтрито доста от медалионите с български светци, поради което тези български светци стоят сега само с главите. През същата 1959 г. биват открити стенописите и по южната и северна страни на храма. Образите са в цял ръст. На южната стена са св. Теодор Тирон и св. Теодор Стратилат, а на северната — св. св. ап. Петър и Павел с атрибута църковичка, държана от тях. По парапета на балкона са: св. Варвара, св. Екатерина, св. Параскева, св. Евстратий, св. Авксентий, св. Орест, св. Евгений, св. Мардарий, св. Антоний, св. Евтимий и св. Сава.

Видно е впрочем — тук по стените на църквата „Св. Богородица — Благовещение“ в Асеновград са разкрити ако и не навсякъде, два пласта стенописи. Те вероятно ще да са откъм 1830 г. През това време е била и разширена църквата. Това личи от туй, че цялата ѝ олтарна част архитектурно е много стара. Тази олтарна част е в стила на църквата „Св. Иоан“ в града и в стила на църквата Асенова крепост над града. Разширението на църквата се изразило в построяване на три кора-

ба с купол, а долу под притвора — в аязмо с параклис. Аязмото е изографисано през 1838 г. и то по всичко личи от Захари Зограф: стилът на работата, надписите — всичко това говори за Захари Зограф. Той по това време е работил в Пловдив, в Бачковския манастир, в Кукленския манастир и др. Има в църквата и датирани икони откъм 1839 г. — иконите св. св. Константин и Елена, св. Харалампий и св. Мина. Иконата Живоносний източник долу в аязмото, също носи дата 1839 г. От всичко туй се и вади заключението, че храмът ще да е разширяван и обновяван откъм 1830 до към 1839 г.

Вече стенописите в аязмото, по всяка вероятност работа на Захари Зограф, са добре запазени и те изобщо не са били замазвани досега. Тук са изписани: Ширшяя небес, Неръкотворният образ, няколко ангела и пророци.

Представяват интерес обаче и откритите сега, през 1957—1959 г., стенописи, горе, в храма, някои от които са сравнително добре изпълнени — особено лицата. Преобладават топлите тонове. Фонът е син. Интерес представляват за нашата иконография и българските светци от втората живопис. Общо за историята по зографията на храма, пък изобщо и за историята на нашето изкуство, тези два пласта открити стенописи са също интересни. Несъмнено втората стенопис — медалионите с българските светци — е много по-къснешна зография. Тя е откъм 1892 г. Тъй или иначе ка тези два пласта стенописи се налага заснемане и реставрация. Налага се и по-нататъшно почистване на стените на храма — навярно ще се открият още стенописи там.

В църквата има и други стари икони. Всичко това, заедно с откритите стенописи и с живописиста в аязмото, прави храма доста ценен обект на изкуството. . .

Д-р В. ИВ. ПАНДУРСКИ

Найден Геров

На 3 октомври т. г. се навършиха 60 години от смъртта на бележития наш общественик, книжовник и възрожденец Найден Геров.

Найден Геров се родил в историческия градец Копривщица в 1823 година. Най-напред той се учил в училището на баща си в родния му град — даскал х. Геро Мушек. Хаджи Геро е прототип на героя в повестта на Любен Каравелов „Българи от старо време“ под името Хаджи Генчо. След това Найден Геров идва в Пловдив и следва гръцко училище, но понеже не обичал гърците и понеже в това време в родния му град Копривщица дошъл за учител известният иеромонах Неофит Рилски, той се завръща и учи при него от 1836 до 1839 година. Жаден за по-голяма наука Найден Геров заминава за Русия и се записва за студент в Одеския Ришелевски лицей, гдето следва курса по администрация, финанси и народно стопанство. Не желайки да бъде повече турски поданик, тук той приема руско поданство и се завръща в родния си град Копривщица, гдето учителствувал две години. Тук, в родния му град, никога не се е чел и пишело на

гръцки език и затова Найден Геров намислил сам той да отвори училище в град Пловдив, гдето се чувствувала остра нужда от българско образование и от български будители. И наистина, в 1850 година той отваря училище в град Пловдив, в което училище се обучават на български език много българчета. И смело можем да кажем, че град Пловдив, гдето безмилостно се душеше всяка проява на българско народно чувство, благодарение на Найден Геров, стана след време средище за духовна и народна просвета и високо държа знамето за църковна независимост.

С какво име на учен мъж се е ползвал Геров из Пловдивско, свидетелствува твърде разпространетата тогава песен, пята от българите: „Прочул се Найден Граматик, че знае Найден да чете, да чете и още да пише:“

С избухването на Кримската война, наклеветен от гърците, той е трябвало да емигрира в Русия, като оставил за заместник в училището му брат си Константин. В 1857 година, след свършването на войната, Найден Геров се завръща в Пловдив

като вице-консул на нашата Освободителка Русия. Цели 20 години Геров е бил представител на великата православна Русия. В качеството си на вице-консул той подкрепял българските въстаници и им внушавал, че е дошло време да се освободи България от турско робство. Всички деятели, гонени и преследвани от гърци и турци, са намидали убежище при Герова. Последният е бил връзка с всички деятели по нашето освобождение. Местото не ни позволява да изброяваме подробно писмата му до българите във Влашко, както до дейците на нашето освобождение, така и до видни българи за отпускане средства за народното дело.

С една дума, Найден Геров се явява у нас като един от най-първите деятели по нашето духовно и политическо освобождение.

Но не е само това. Найден Геров е известен и с многото си книжовни трудове. Но най-капиталният му труд е „Речник на български език с тълкувание речите на български и на руски.“ Този речник дълги години е служил като помагало на подраства-

щите наши поколения, па дори и сега служи на мнозина като ценен справочник.

Накрая ще приключим с думите на Геровия внук, учителят Т. Панчев: „Найден Геров наченал своя обществен живот като учител възпитател. Дали бащиният му пример, или самата природа, а може би и двата тия случая са изработили един възпитателен дух, който дух и наклонност, през целия му живот са били преобладаващи. Посред славните тогава ромей, посред наелектризираните с фанатизъм филибилишки елини, той като агне посред вълци подкачил своята възпитателна дейност. Непрестанният труд, безупречният живот, личният пример и безпределната любов към род и родина, са били двигателите, с които Найден Геров е възпитавал своите ученици. Сам преподавател, сам съставител на учебници, сам и управител на училището, което е било с пансион, всичко това той е извършвал навреме и с успех.“

иконом НЕСТОР МАНДУЛОВ

Забележителни църковни певци през възрожденската епоха

Трудно е да се издирят всички църковни певци от възрожденската епоха, които със своето изгълнителско изкуство са допринесли не малко за насаждането и разпространенето на новото българско църковно пение между народа. При положените от нас старания в това направление се установи, че в много църкви не са били водени кондики или други някакви книги, откъдето би могло да се вземат сведения за лицата, които са заемали свещенически и певчески длъжности. Само благодарение на личния ни допир с църковните настоятелства и чрез разпити на стари църковници успяхме да се доберем до ценни подробности за певческата дейност на скромните наши възрожденски псалтове, които са послужили като преходна връзка при преминаването от установеното през турското робство гръцко църковно пение към новосформираното в Рилския манастир българско пение. На брой те не са много и тук ще предадем онова, което успяхме да научим за техните певчески прояви. Имайки предвид, че дейността на тези труженици била свързана с напредъка на църковно-певческото дело в България, смятаме че техните имена заслужено следва да бъдат записани в музикалната ни история за показ на поколенията. Институтът за музика при БАН старателно издирва проявилите се в миналото народни певци, за да увековечи тяхната памет, така и в Църквата не бива да се забравят преданите работници, някои от които по петдесет и повече години всеотдайно са изгълнявали певческа служба и са наслаждавали слуха на богомолците със своето прекрасно певческо изкуство.

1. Ще започнем с певците от първосъздадената българска епархия — Самоковската

Както е известно, след учредяването на българската Екзархия в Цариград (28. II. 1870 г.) първият избор за български митрополит бил произведен в гр. Самоков на 25. V. 1872 г. За Самоковски митрополит бил избран българският владика Доситей.

Сега градът Самоков влиза в диоцеза на Софийската епархия, но през възрожденската епоха бил самостоятелен духовен център, който изиграл важна роля за пробуждането на българщината. Национално осъзналото се население от този край много по-рано от другаде бе взело живо и дейно участие в борбите за църковна независимост. Като доказателство за ожесточеността на водените тук борби срещу фанариотите служи фактът, че Самоковският гръцки владика Матей, известен с даденото му от

народа прозвище „Дели Матей“, на три пъти бил изгонван от града. Затова пък влизането на новия български митрополит Доситей в престолния му град било особено импозантно. Ликуващото население от цялата епархия му устроило такова посрещане, каквото никому дотогава не било направено. Шествие с тържествено посрещнатия митрополит се отправило към катедралната църква „Успение Пр. Богородици“. Там била отслужена Архиерейска литургия, в която сладкогласният певец Алекси Вариклечков за първи път запял на църковно-славянски език.

АЛЕКСИ ВАРИКЛЕЧКОВ, роден в гр. Самоков през първата половина на 19-я век, бил отличен църковен певец. Той получил гръцко образование в родния си град. Там усвоил и църковното пение от протосалта на гръцкия Самоковски владика — българина Никола Шаякчиев. Със своето трудолюбие и любознателност за кратко време А. Вариклечков напреднал до степен да стане негов помощник. Отначало той се гърчел, но скоро осъзнал своя народностен произход и застанал в защита на българската кауза. След настаняването на митрополит Доситей в Самоков, преминал на българска певческа служба и заел длъжността пръв певец в катедралната църква. Въпреки че бил възпитан в духа на гръцките певчески схващания, той не се увличал от ориенталщините на гръцките псалтове. А по-късно, под влияние на църковно-славянската фонетика коренно пречупил начина на своето изпълнение и го приспособил към българското музициране. Още повече че, бидейки в непосредствена близост до Рилската певческа школа, без съмнение той се намирал под благотворното влияние на нейните постижения. Пеел гръмогласно и пеенето му било приятно за слушане. Умеел да управлява гласа си така, че с еднаква лекота вземал и низките и високите тонове. Уважаният 88-годишен иконом Хр. Кондоферски от гр. Самоков, който лично е слушал пеенето на А. Вариклечков, казва: „Гласът му беше толкова силен, че когато пееше цялата църква трепереше“

През 1883 г. в Самоков се отворило първото Богословско училище, което при преместването му в София през 1903 г., се преименувало на Духовна семинария. За учител по църковно пение в това училище бил назначен А. Вариклечков като най-известен певец в цялата околня и като най-подготвен за тази длъжност, която заемал до идването му на музикоучителя Манасий п. Тодоров (1896—7 г.)

А. Вариклечков като учител-самоук можеби не притежавал изисквани преподавателски похвати, но това не му е пречило успешно да насажда между учениците маниера на личното си изпълнителско майсторство, което се отличавало със своята естественост и сърдечност. Той избягвал прекомерните гласови вибрации и излишните извивки, практикувани от гръцките псалтове и предавал онзи начин на музициране, станало впоследствие известно като образец на Самоковско певческо изпълнение.

Заемайки учителска длъжност по църковно пение у него се зародила мисълта и амбицията да се прояви и във творческо отношение, за която цел работил усърдно за усвояването на Хурмузиевата невмена теория. Композирал и е превел множество песнопения: слави, Херувимски песни, Достойно ест, Запричастници и др. За съжаление обаче, оригиналите им са изгубени. Направени били издирвания да ги открият у неговите роднини, но нищо не се намерило. Починал в 1908 г.

СТ. ПЕШЕВ, роден в гр. Самоков, през 1848 г., бил най-близък на А. Вариклечков помощник-певец в катедралната църква. Той е баща на Епископ Варлаам, сегашният Игумен на Рилската св. обител. Ст. Пешев дълги години бил народен учител в гр. Самоков и едновременно изпълнявал длъжността певец в Митрополитската катедрала „Успение Пр. Богородици“. Притежавал хубав глас със теноров оттенък, владеел добре теорията на псалтикийното пение и се славил най-вече с майсторското прилагане на подобните в певческата практика. С образцовото си пение Ст. Пешев бе спечелил сърцата на своите съграждани, които и до днес е уважение и благодарност произнасят името му.

II. Певци възрожденци от Неврокопската епархия

За най-стар певец в гр. Разлог се счита ИВАН П. МИХАЙЛОВ, роден в същия град към началото на 19-я век. Той изучил църковното пение в Рилската школа — бил ученик на Неофит Рилски. След завършването на школата станал певец в Разлог, където пял дълги години. Владеел много добре теорията на църковното пение и имал ученици, на които преподавал своето певческо изкуство по традициите на Рилската школа. За неговите дарби като превъзходен изпълнител и като добър педагог говорят плодотворите на преподавателските му усилия за създаване на певчески кадър в този край. Не можахме да узнаем през коя година е починал. Най-известни негов ученици били:

1. БЛАГОЙ ДАСКАЛОВ, отличен църковен певец, който цели 44 години учителствувал в гр. Разлог, и в разни села из околния и навсякъде пеел в църквите. В получените сведения за неговото изпълнителско изкуство дословно е написано така: „Когато Бл. Даскалов на младини е пеел в Разложката църква, съседите наоколо го слушали от къщите си и се кръстили и се увличали от певческото изкуство като истински художник. Така може да се обясни, че той близо половин век пеел във църквите безвъзмездно, от любов към изкуството.“

2. ИЛИЯ ДАСКАЛОВ, негов брат, бил също църковен певец с големи дарования. Славата му на изряден певец скоро се разнесла извън пределите на Неврокопската епархия и той станал известен в цялата страна. Варненският Митрополит Симеон като чул неговото пение в 1884 г. веднага го поканил да се премести във Варна, за да заеме певческа длъжност в новата катедрална църква „Успение Пр. Богородици“, където дълги години изпявал своето голямо изкуство.

В гр. Сандански (б. св. Врач) най-стари певци били ЯНЕ КОСТАДИНОВ, роден през 1835 г. в гр. Св. Врач, умрял в 1910 г. и АТАНАС ПЕНЧЕВ, роден също в Св. Врач, през 1844 г., умрял в 1914 г. И двамата били отлични църковни певци, дълги години пеели в храма „Св. Безсребърници“. Притежавали хубави гласове и с певческото си изкуство оставили незабравими спомени между богомолците.

III. Певци възрожденци от Врачанската епархия

В гр. Враца от 1794 до 1804 г. е светителствувал видният възрожденски деятел епископ Софроний Врачански, автор на Софрониеето. Още в началото на 17-я век там имало вече килийно училище, в което български свещеници са ръководили преподаването на църковно-славянския език и църковното пение. Тогава е учителствувал поп Тодор, който написал „Врачанския Дамаскин“, а след него и поп Филип, при когото се учил Хаджи Стоян, прададо на известния културен деец Кръстьо Ст. Пинурка.

За най-стар псалтикос в катедралната църква „Св.

Николай“ се помни да е бил свещ. КОНСТАНТИН (КОСТАКИ), който пеел на гръцки език. След него в същата църква пял дошлия от Добруджанския край дядо ЕНЧО ВЕЛИЧКОВ. По-късно се изредили певците дядо НЕШО и свещ. КИРИЛ МАНЧЕВ, които преминали от гръцко на славянско изпълнение. По-дълбоки следи оставил МИХАЛКО Д. КОСТУРКОВ, роден във Враца, през 1815 г. Той бил един от първите учители в града, който пеел едновременно и в катедралната църква. Гласът му бил теноров, а пението му — завладяващо хубаво. В продължение на повече от половин век той предано изпълнявал певческата си служба. Починал в 1895 г.

Там, където сега е построен новият храм „Св. Апостоли“ от дясната му страна имало стара църква, чийто олтар и сега е запазен под земята. От старите певци в нея са запомнени:

1. АНДРО ГИЗДОВ, родом от Враца. Известно време той пеел на гръцки език, а след това преминал на славянско изпълнение. До по-големи подробности за неговите певчески качества не можахме да се доберем.

2. АТАНАС ОСИКОВСКИ, роден във Враца, също бил много добър певец. Познавал основно псалтикийта и композирал свои произведения. Оставил е в ръкопис едно мелодично „Достойно ест“, което помолих да се издири и изпрати в архивата на Св. Синод.

3. АНГЕЛ ВАСКОВ, роден във Враца, отличен певец с теноров глас. Владеел псалтикийта и бил силен в практичното приложение на подобните. Видейки подготвен в теоретично отношение, А. Васев преподавал църковно пение на ученици и любители в килията при старата църква.

Храмът „Св. Възнесение“, е най-старата църква във Враца. Тя била реставрирана в сегашния ѝ вид през 1848 г. Първият певец в така възстановената църква бил учителят ДИМИТЪР ЦАНЕВ, който се славил с хубавото си певческо изпълнение и с плътния си баритонов глас. Отначало пеел на гръцки език, а след това преминал на славянско изпълнение.

Гр. Плевен влиза в диоцеза на Врачанската митрополия. През годините на духовното и политическо робство той бил важен център на пробудилата се българщина и затова оттам очаквахме по-подробни сведения за възрожденските църковни певци. Поради липса на църковни кондикси, обаче, чрез разпити на стари църковници се узнаха имената на певците от храма „Св. Николай“. Те са: ДАСКАЛ ХАДЖИ ГЕОРГИ, родом от Ловеч (неизвестно кога), ДАСКАЛ АЛЕКСАНДРИ и ДАСКАЛ ГЕОРГИ ДИМОВ, без други подробности нито за датите на тяхното рождение и смърт, нито за особеностите на проявената им певческа дейност.

IV. Певци възрожденци от Видинската епархия

От събраните сведения се установява, че в гр. Видин са се подвизавали следните певци-възрожденци:

1. ХАРАЛАМБИ ИВАНОВ, роден на 19. II. 1845 г. в гр. Видин, бил певец в храма „Св. Димитър“. Владеел отлично псалтикийта и за да покаже, че има нужната подготовка по своята специалност, той винаги пеел по нотираните сборници на музиковчителите-класици Н. Триандафилов и Хаджи Ангел Иванов. Починал на 10. VI. 1910 г.

2. СТАВРИ АНГЕЛОВ, роден на 15. III. 1846 г. в гр. Видин, църковен певец при храма „Св. Димитър“, също бил добър певец. Подробности за качествата на неговото пение и глас липсват. Починал на 15. IV. 1911 г.

3. СТАВРО СТАЙКОВ, роден на 10. IX. 1850 г. в гр. Видин, певец в храма „Св. Димитър“. Богомолците са се възхищавали от тембъра на неговия глас, който бил много приятен за слушане. Починал на 25. I. 1921 г.

Гр. Лом. В този град най-старият запомнен певец в централната църква „Св. Богородица“ бил КАМЕН ИВАНОВ ПАНДУРСКИ от село Василевско, Ломско. Датите на рождението и смъртта му не са запомнени.

А за най-стар певец на църквата „Св. Николай“ (стар) в Бовунския квартал се посочва дядо СИМЕОН АЛЕКСАНДРОВ. Тази църква датира от 13-то столетие. В днешния си вид била възстановена през 1883 г. Дядо Симеон дълги години е пял в старата църква още преди освобождението на България. Той бил и народен учител в гр. Лом. Владеейки добре теорията на източното пение на младини като учител събирал махленските деца в килията при храма и ги учил да пеят и четат на славянски език. Починал в 1919 г.

ПЕТЪР ДИНЕВ

ХУДОЖЕСТВЕН ОТДЕЛ

Драгалевската обител „Света Богородица Витошка“

Под Витоша хладна, в полите ѝ сгушен,
на завет отдавна белей манастир.
Надходният надпис, от време порушен,
за него говори със благост и мир.

Шишман, вожд юначен, народен бранител
от орди османски, за своя душа
въздигнал с украса светата обител
във чест и във памет на своя баща

Но сред нощ черкези обвили със пламък
светата обител. Развихрен пожар
я грабнал и срутил до сетния камък
а клирът погнал в светия олтар.

Безмълвен свидетел на тая жаравя
едничък останал черкезкия нож
и в гибелен блясък готов да сразява
подържал пожара в дълбоката нощ

Сад птичките горски — рояк сладкопойник —
замрели в гнездата, но дружно, от страх
побегнали неиде от люти разбойник,
от злата вихрушка със огнени прах.

След много години софийският жител —
смирений раб Божий златар Радослав
отново издигнал Светата обител,
а храма изписал дяк Пимен Зограф

Зографът рисувал на Бога в угода:
най-първо, отгоре, на каменния свод —
Иисус Вседържител. А долу, над входа,
а Вечната тайна — задгробний живот.

Там праведни има, но има и грешни —
открит е на всички житейският път!
Редица блажени, а в кръг безутешни,
тъй както ще бъде на Страшния съд

А в малкия притвор, до входа, надясно,
със дрехи болярски, на цял ръст и прав,
стой там изписан с изкуство прекрасно
църковният ктитор златар Радослав

До него, смирена, жената му Вида
с двамината сина: Радой граматик
и майстор Никола. Той храма е зидал
и пейл на клироса с грейналий лик.

За Божия слава стой тук от века
светата обител със бял калдъръм;
една камениста и стръмна пътека
извива към нея закрыта в сакъм.

Насреща, през цялото горско ущелие,
понесен от снежни скали, от възбог,
разпенен се мята, играе и пее
планински неспирен и бистър поток.

Гора многолистна отвредом обгражда
Светата обител. На много места
пъстрейт поляни. Там кос се обажда
и никнат напролет прекрасни цветя.

А в двора църковен обрасъл с иглика,
чист извор триструен веден ромоли!
Сребро ли излива? От горест ли блика?
— Летопис той шепне и жажда толи!

МИХАИЛ КОВАЧЕВ

По светите пътеки на Родината

Дряновската голгота

Влизаме в Габрово и спираме за малко на средищния площад, до старинната часовникова кула. Подробното разглеждане на града оставаме за по-късно — при нашето завръщане обратно, а сега продължаваме за Дряновския исторически манастир, за да вземем участие в тържествената църковна служба там, по случай 84-годишнината от въстанието в манастира през 1876 година.

Историческият Дряновски манастир се намира на около пет километра югозападно от град Дряново, от който носи и името си. Той е сгушен сред продълговатата котловина, ограден с голи и стръмни варовити скали. Надолу склонът е покрит с гора. Срещу манастира бучи водопад. Там е прочутата Дряновска пещера, наречена „Вачо Киро“ — в чест и памет на този велик българин, който записа името си със златни букви, заедно с това на поп Харитона, в священите скрижали на родната история, по време на Априлското въстание.

Пристигаме в Дряновския манастир, любезно посрещнати от неговия игумен архимандрит Никифор. Роден от благочестиви родители, същият още от малък почувствувал влечение и проявил желание към духовен живот. Още на 13 години постъпил послушник в Троянската света обител и ученик в тамошното духовно монашеско училище, което завършил през 1931 година. Прекарал две годишно послушание в общежителния манастир

„Св. Преображение“ край В. Търново. В Дряновския манастир постъпил през 1935 година и е бил игумен с малки изключения до днес.

Използваме ранния утринен час преди започване на богослужението за разглеждане на манастира. Водени от отца Никифора, всички със замряли сърца слушаме да ни се разказва неговата тъжна, но героична история.

Дряновският исторически манастир споделя участва на повечето наши манастири в туй, че липсват сведения за неговото основаване и за живота на братята в първите години и в дните на робството. Може да се приеме за правдоподобно, че тая светиня, датира още от времето на Асеновци, когато в гънките на северните склонове на Стара планина, около старопрестолния град Търново, като благоуханни кринове, са процъфтяли множество свети обители — огнища на духовно-съзерцателен и просветен живот. По същото това време без съмнение, са били издигнати и днес още съществуващите в близката околност манастири „Св. Троица“, „Св. Преображение“, „Св. Пророк Илия“ край село Плаково, „Св. Николай“ край село Капиново, „Св. Богородица“ край село Килифарово — гдето е била известната школа на Св. Теодосий Търновски.

Първоначално манастира ще да е основан — според едно предание, на около два километра от днешното му място, срещу село Динга. Тук, недалеч от ж. п. линия,

личат останки от сгради. Мястото и днес се нарича „Големият Св. Архангел“. Около 500—600 метра по на юг от това място, точно пред спирката на ж. п. линия, се намира „Малкият Св. Архангел“. Може следователно да се предположи, че тун е бил наново застроен манастирът, след като е бил разрушен от турците при нашествието им в България. Кога е бил застроен той на днешното място, не е точно известно. Бившият игумен Пахомий (Стоянов) в своите записки говори, че най-старите стани в негово време (1876 година) според надписа, който имали, датирани от 1701 година.

През 16 век Дряновският манастир достигнал голям възход. Когато същият отец Пахомий отишел на поклонение в Света Гора (Атон), в тамошните манастири Зограф и Хилендар намерил поменник на дряновски граждани и на братя монаси от дряновския манастир, сведения за миналото му състояние, за годината 1527 и един пергамент, посветен на същия манастир, с едно твърде ценно сведение, според което турците още при първото си нашествие, били разрушили и разграбили манастира.

До Априлското въстание през 1876 година манастирът имал две църкви — сегашната „Св. Архангел Михаил“, построена от тогавашния игумен архимандрит Рафаил през 1845 година и друга по-малка „Успение Богородично“ — през 1861 година. Във време на въстанието тая църква е била опожарена и основно разрушена. На нейно място днес е издигнат величествен паметник — мавзолей на въстаниците. Имената им са написани на паметната плоча на мавзолея, а в подземната гробница са събрани костите на убитите в манастира. Пред паметника се издига мощната фигура на Бачо Киро с пушка на рамо и сабя в ръка. В храма-мавзолей са събрани саби, гранати и други предмети, както и черепите на около 60 въстаници, някои пробити с куршуми.

Сега тук, на това свято място, осветено със смъртта на толкова мъченици за нашата свобода, идват на поклонение хиляди посетители от цяла България, както ние сега.

Има сведения и за още една църквица, близко до днешната „Св. Архангел“.

По това време манастирът е имал около 90 стани, двадесет и два монаси, послушници, прислуга, добитък и прочие. Манастирските храмове са били богато украсени и обзаведени със свети икони, свещници, полиелени, златни и сребърни потири и утвари, богослужебни свети одежди, шест камбани и др. Всичко това е било ограбено от турците при опожаряване на манастира. Останала запазена само една голяма икона на Спасителя, творба на зографа Симеон Тревненец от 1816 година.

На 3 май 1873 година в манастира пристигат като гости трима души от Ловеч. След като биват нагостени, те разкриват, че са апостоли на свободата и идват за парична помощ. След като посвещават братята монаси в подготовката на близкото въстание и срещат в тяхно лице гореща подкрепа и желание за включване в борбата срещу турския поробител, същите напускат манастира. От тогава той става център на борбата в тоя край.

Годината 1876 е решителна за българския народ, за неговото съществуване. Цялата страна е била разделена на пет революционни окръзи: Търновски, Сливенски, Софийски, Врачански и Панагюрски. Било определено въстанието да стане повсеместно на 1 май. Предатели и родоотстъпници обаче осуетяват замисленото освободително дело. Въпреки това, юначни и пламенни родолюбиви българи от Търновския окръг — най-вече от селата Бяла Черква (Горни Турчета), Михалци, Вишовград, Мусина, Балван и Дичин, всичко около 280 души, се вдигнали под водачеството на иеромонаха Харитон Преображенски и, според предназначения план, поели пътя за Дряновския манастир.

Военен инструктор и действителен командир на четата бил Петър Пармаков, завършил военно училище в Одеса и офицер на руска служба. А идейният организатор бил истинският народен учител, пламенен родолюбец и голям идеалист Белочерковчанинът Бачо Киро Петров. В състава на четата влизали още Тодор Левтеров от Търново, завършил търговска академия в Манчестър (Англия), четирима свещеници, седем народни учители и много други будни народни синове — цветът на тогавашната ни народна интелигенция.

Ето какъв е бил пътят на тяхната Голгота:

На 29 Април — четвъртък, идвайки от село Мусина, четата пристигнала към три часа след обед в Дряновския

манастир и забила знамето си всред двора. Нейният поход обаче бил забелязан от турската власт. Почти с пристигането си, въстаниците били вече обсадени от всички страни. Това попречило на четата да продължи пътя си и се присъедини към въстаналите свои братя от другите места. Момците заели манастирските сгради. Били поставени постове. Ръководството се събрало на важно заседание. По околните скали неприятелят заел своите позиции. Чакало се само команда, за да започне боя. Духът на въстаниците бил понижен. За да го подигне, войводата извикал: „Момчета, виждате ли там горе на скалата двама седнали турци? Гледайте ги, как ще се търкулнат долу!“ Като казал това той се прицелил с манастирското шишене гръмнал и един от двамата турци паднал от скалата. Това бил сигнал за започване на боя, който траял непрекъснато до вечерта.

На 30 Април — петък, рано сутринта, въстаниците забелязали голяма войска да идва от Търново. Все пак те не загубили дух, биели се храбро и дали сериозен отпор на турците, които ги превъзхождали по численост. Този ден паднали и първите жертви — двама убити и няколко ранени. Цяла нощ турците стреляли.

На 1 май — събота, боя продължил с още по-голяма ожесточеност. Турците приближили манастира и го обстрелвали жестоко. Поп Харитон бил постоянно между юнаците и ги окуражавал. Със своята точна стрелба той възхищавал всички. . .

На 2 май — неделя, в малката манастирска църква се отслужила Възкресна божествена служба. Всички се молили от душа. Молитвата подкрепила всички. Турците цяла сутрин не стреляли. Очаквали капитулация от българска страна. Писмо с покана за предаване било донесено от турците и прието от Тодор Ганчев, който го отнесъл да го предаде на войводата. По това време поп Харитон бил в стаята на отец игумена заедно с поп Гавраил, гдето пълнили фишеци с барут. По невнимание Тодор Ганчев изпуснал цигарата, която пушел. Барутът пламнал и избухнал със страшен гръм. Стаята се разрушила от експлозията, сградата пламнала, а тримата силно обгорени и ослепели — се гърчели в страшни мъки. . . Четата била обезглавена. Нейният командир бил изваден от строя. Командуването веднага поел Петър Пармаков. Той се обърнал с възторжена реч към четниците: „Братя. . . Вие виждате, че ние сме затворени в тази света обител, в сградата на св. Архангел Михаил. Той ще ни бъде всякога на помощ! . . . Другари! Ние вече сме обградени от турски редовни войски, башибозуци и черкези, но има ли от що да се боим? Какво има да ни плаши? Човек на този свят се е родил, а щом се е родил, той рано или късно ще умре. Това е естествено нещо. Припомнете си, колко славно нещо е да умре човек за свободата на Отецеството си!“ . . .

На 3 май — понеделник, положението се влощило. Бачо Киро произнесъл ободрително слово. Той казал: „Братя, както виждате ние сме обградени отвъд с турски войски, но никой не трябва да се плаши от техните куршуми. Бог, който е помощник на всички страдащи, ще защити и нас, които с живота си търсим нашите правдини.“ С нами Бог, разумеете езици“ — казва църковната песен. От какво прочие има да се боим, когато ние презираме смъртта? Да се опълчим братя юнашки срещу петвековния наш притеснител! Напомнете си другари, че над нас витаят духовете на Симеоновци, Асеновци и Шишмановци. Ако ние пристъпим нашата клетва, която тържествено дадохме, че ще си пролеем кръвта на бойното поле, за да подновим славата и величието на нашите прадеди, те ще ни проклинаат вечно. . . По-добре да умрем тук славно, отколкото да се предадем живи в ръцете на тиранина. Да живее България!“

Когато бачо Киро произнасял тая своя реч, градушка от куршуми се сипела над манастира, но той неустрашим стоял под гордо развяващото се знаме, давайки с това прекрасен личен пример на безстрашие и героизъм.

На 4 май — вторник, жестоките атаки продължават една след друга.

На 5 май — сряда, яростта на турците взема връх. Обстрелват манастира с топ. Сражението продължава и през нощта.

На 6 май — четвъртък жестоки боеве. . .

На 7 май — петък, съдбоносният час за четата приближавал. Настъпило временно примирие — затишие, като пред буря. Идват нови турски подкрепления от Шумен, начело с бригадния генерал Фазлъ-паша, с два та-

бора нова редовна войска и две съвсем нови Крупови оръдия. Ултимадум и отказ за предаване — неравният бой отново пламнал... Поп Харитон, макар и сляп и с люти рани, се обърнал към момчетата с думите: „Храбра моя дружина, сега се намираме в края на живота си, но ще се запишем в историята на вечно поменуване!... Вие вървете напред, а ние ще останем тука с другаря си поп Гавраил да умрем. Слушайте добрата команда на Пармаков. Минутата е скъпа за вас. Вървете неустрашимо срещу турската сган! Знайте, че ние тръгнахме да умрем за поробеното наше Отечество, което ни извика на помощ. Напред, храбри мои момци!“

Изгарят знамето, разделят се с войводата и четата напуснала манастира. В манастирските лозя, обаче, те се натъкват на турска засада и там биват разбити. Четиридесет и трима души успели да избягат, а другите намерили тук геройската си смърт. По-късно повечето от избягалите били заловени.

На 8 май — събота, турците се втурват в опразнения и незащитен вече манастир, убиват слепите поп Харитон и поп Гавраил, старите монаси и слуги и разграбват манастира.

Заловеният Тодор Левтеров бил заведен пред пашата и разстрелян пред неговите очи.

На 28. V. 1876 година, подло предаден от българска ръка, след дълги мъчения — увиснал на бесилката в Търново и Бачо Киро, там дете се издига сега паметникът.

Така завършила Дряновската Голгота — тъжен, но славен епизод от борбата на българския народ за свобода и независимост!

Манастирското дървено клепало ни стряска от унеса на спомените. Разделяме се временно със сладкodomния и добър дядо игумен, който отива да се приготви за утринна служба, а ние използваме това време да отскочим до близката и прочута Дряновска пещера „Бачо Киро“.

Тук ние виждаме един интересен случай в геологията. Дряновската река при село Върбаново, вместо да си направи път през по-ниските и лесно промивни лиски и да се загъти направо към Дряново и низината, се промъква в дълбок лъкатушен пролом през Дряновския манастир, като прерязва голямо плато от здрави варовици и пясъчници, високи стотина метра. Такива гелогочини капризи на реки са констатирани и на други места в България.

В напуканите карстови скали над манастира има интересни въртопи и пещери. Там потокът Андък се губи в понор и излиза през дълбока пещера срещу манастира, като пада върху скалистата тераса в шумен водопад. Над таа широка пещера има друга, като втори етаж в скалите. Сега тази пещера е „модернизирана“ — затворена с железни врати до някъде осветена с електричество. Много от ниските ѝ ходове са прокопани и разширени за ходене. В пещерата до входа и по-навътре, са намерени останки от праисторическия човек.

Влизаме в нея с водача, който ни чака отвън със запалени и готови фенери — за тъмните, неосветени още галерии.

Цели два часа бродим из лабиринтите на тази голяма и интересна пещера. Пред очите ни се разкриват красиви сталактитови и сталагмитови колони и фигурни образувания, таинствено осветени от бледите лъчи на карбитовите лампи.

Тук виждаме интересните фигури: „Палмата“, „Гъбите“, „Бялата поларна мечка“, „Дядо Мраз с джуджета-та“, „Шадраванът“, „Чистилището“ и много други варовити образувания, несътворени от човешка ръка — красиви и величествени...

Излизаме от пещерата „Бачо Киро“ възхитени и мамени от нежния утринен звън на манастирската камбана, който призивно долита до нас, се отправяме към храма за молитва.

А после — отново на път На път из прекрасна и слънчева България!

Свещеник ИОРДАН САДОВСКИ

ОТЗИВИ И ВЪВЕЖКИ

ПРЕГЛЕД НА КН. 8 (М. АВГУСТ) ОТ 1960 Г. НА „ЖУРНАЛ МОСКОВСКОЙ ПАТРИАРХИИ“

В „Официалната част“ се съобщава:

— за пребиваването в Москва на Католикос-патриарха на цяла Грузия Ефрем II;

— за отпътуването в Лозана на група наблюдатели от Руската православна църква на Игуменическата сесия на европейската младеж. Групата е имала следния състав: доцентът от Московската духовна академия свещеник Алексей Остапов, сътрудникът на Отдела за външни църковни връзки при Московската патриаршия Виктор Зайцев, студентът от Ленинградската духовна академия иеромонах Ювеналий и студентът от Московската духовна академия Стефан Костюк.

Известява се за ръкоположението в епископски сан на архимандрит Никодим (Ротов). Новият епископ е на 31 годишна възраст. Завършил е Ленинградската духовна академия и няколко години е бил началник на Йерусалимската духовна мисия. Понастоящем той е Председател на Отдела за външни църковни връзки при Московската патриаршия.

На 18 юли тази година Свето-Троицката Сергиева лавра е отпразнувала 538-та годишнина от откриването на честните мощи на своя основател — преподобний Сергей Радонежски. В празника са взели участие голям брой представители на московското, провинциалното и извънгранично духовенство, начело с мнозина епископи. При събствували са и много гости от чужбина, между които: Ливанският митрополит Илия, Маргветският епископ Давид, Тетрицхаройският епископ Зиновий (Антиохийска православна църква), иеромонах Кирил Тейлор от Англия, членът на английската палата на лордовете ерл Бесборо със съпругата си, историкът К. К. Грюнвалд,

от Париж, проф. С. Н. Болшаков от Оксфорд и група представители на православната младеж във Франция, в състав от осем души.

Твърде интересна е беседата на сътрудник на Редакцията на „Журнал Московской патриархии“ с Ливанския митрополит Илия, един от най-видните архипастири и изтъкнати църковни деятели на Антиохийския патриархат, гостувал през м. юли тази година в Москва. На въпроса „какви са впечатленията Ви от посетенията от Вас руски православни храмове и манастири“, митрополит Илия е дал следният отговор: „преди всичко православните руски храмове са красиво построени, радват около със своя външен вид, а някои от тях представяват ценни архитектурни паметници; приятно впечатление прави вътрешната уредба на храмовете, като навсякъде се вижда най-усърдната грижа на вярващите за своите молитвени домове; радва вярващото сърце и благоговението на богомолците, благолепието на богослуженията, красотата на пението на църковните хорове, а особено умилява общото пение на всички молещи се“.

След това сътрудникът на Редакцията се обърнал към митрополит Илия с въпроса: в близкото бъдеще в живота на Църквата са набелязани две важни събития: свикването по инициатива на Римския папа Йоан XXIII Вселенски събор и предстоящата поредна Сесия на Всемирния съвет на църквите. — какво ще кажете по този повод?

Високопреосвещеният Илия отговорил, че за обединението на Църквата Христова, той, както и всички православни християни, се моли всекидневно и от всичко си сърце желае това... Покана за предполагаемия събор, ако такава ще има, Ватиканът трябва, разбира се, да отправи към Антиохийския патриарх, който ще докладва това на Св. Синод на своята Църква. Но блаже-

ният патриарх Теодосий такова съобщение още не е правил.

Митрополит Илия подчертал, че по този въпрос Антиохийската църква ще действа в съгласие с другите автокефални православни църкви, особено с Руската православна църква. Лично митрополитът счита, че, доколкото в продължение на деветстотин години разединение е имало много полемика, двустранни нападки и обвинения и даже вражда, трудно е да се очаква обединение в най-близко бъдеще. Все пак, във всичко да бъде волята Божия.

По повод предстоящата поредна Сесия на Всемирния съвет на църквите Високопреосвещеният Илия е казал, че, доколкото в Икуменическото движение вземат участие крайно разнообразни религиозни обединения, болшинството от които не могат да носят дори и названието църкви, Икуменизмът може да достигне само външно формално съединение на различни, по същество несъединими, организации и затова, ако ще трябва да се приеме някакво решение по този въпрос, Антиохийската църква ще действа в съгласие с другите автокефални църкви, и на първо място в съгласие с Руската православна църква, чийто авторитет в православния църковен свят е много голям.

По-нататък на митрополит Илия е бил зададен въпрос за отношението на Антиохийската църква към освободителното движение сред африканските народи. Високопреосвещеният Илия е отговорил, че всяка християнска църква, следвайки духа на учението на Христа, трябва да приветства това движение и да се моли за неговия успех. Христос е изкушил всички народи. Евангелието забранява потискането на човек от човека или на един народ от друг народ. Затова всеки народ трябва да бъде свободен; колонизализмът е противен на християнството и ние, служителите на Христовата църква, се радваме на това, че африканските народи отхвърлят колонизалното иго, и призоваваме над тях Божието благословение.

Поместена е дописка за състоялите се на 27—29 октомври 1959 година богословски събеседвания в Арнолдсхайм (Западна Германия), между богословите на Германската евангелска и Руската православна църква. Предмет на събеседването са били две теми: 1) „Свещеното Предание“ и 2) „Учението за оправдание чрез вяра“. Обобщавайки резултатите от събеседванията участниците отбелязали, че по темата „Традиция“ (Предание) се открила близост във възгледите по редица отнасящи се тук въпроси, например, че в богословието на двете църкви традицията (Преданието) има голямо значение; че двете църкви признават като един източник за спасение Откровението на Исуса Христа, дадено на хората чрез апостолите посредством устна проповед и писания; че Преданието не може да противоречи на свидетелството на Писанието и съгласието на Преданието с Писанието е съществен критерий за неговата истинност; че Църквата винаги трябва да слуша, пази и проповядва всичко, прието от апостолите; че волята и действието на Църквата винаги трябва да бъдат в съгласие с всичко, прието от апостолите.

По някои въпроси не е било постигнато пълно съгласие. Така например, открит е останал въпросът, по какъв начин може да се установи обема и автентичността на апостолското Предание след приключването на Ново-заветния канон, а също така въпросът, как следва да се разбира непрекъснатостта на апостолското Предание в Църквата в неговата чистота и какво значение има критерия на древността с критерия на истинността при оценката и разграничението на предаденото от апостолите и установеното от самата Църква.

Отбелязано било сближение и по темата „Оправдание чрез вяра“. Всички участници са имали убеждението, че ние получаваме оправдание по благодат чрез жива, действена вяра в изкуплението от Господа Исуса Христа, вяра, която трябва да се изразява в християнския живот чрез добри дела.

Следва статията „В молитвите незаспиваща“ от Дякон А. Мен. Тук се говори за страданията на Божията Майка, за нейното Успение и всегашно застъпничество за всички човещи пред Господа Исуса Христа.

Интересна е обстоятелствена статия на Проф. Димитър Дюлгер под надслов: „Единство на Църквата“. Авторът изтъква, че Църквата е една и единствена, неделима Христова църква. Тя е жив богочовешки организъм и затуй всички, които изповядват Христа Богочовека, трябва да

се върнат в Църквата Христова и да образуват едно стадо. Православната църква е наистина Едната, Святата, Съборна и Апостолска църква. Засегнат е също въпросът за участието на Православната църква в Икуменическото движение.

В статията „За църковна дисциплина“ се напомня за Посланието на Негово Светейшество патриарх Алексий от 1953 година за дисциплината. В това послание са разглеждани въпросите за богослужбения ред, за църковните наказания на клириците, за отпуските на духовенството, за начина на живот на служителите на Църквата, за щатите на епархийските управления и за дейността на архирейските наместници и председателите на храмове.

Отделът „Из живота на инославните изповедания“ съдържа две дописки: „На гости при англиканските монаси“ и „Из живота на Шведската църква“. В първата се съобщава, че през м. юни тази година група представители на руското монашество са посетили Англия и в продължение на две седмици са разгледали няколко мъжки и девически манастири и се запознали с устройството и живота на англиканското монашество.

Твърде интересна е втората дописка. В нея се съобщава, че наскоро в Швеция са били ръкоположени за свещеници три жени. Това е станало въпреки протеста на многочислени църковни групи вътре в страната и неодобрението на Англиканската и Старокатолическата църкви: Ето и накратко историята на това решение: въпросът за ръкоположение на жени за свещеници се разглеждал от Шведската църква в 1956 година и бил решен отрицателно с огромно болшинство на гласовете; в началото на 1957 година правителството внесло в парламента законопроект за допускането на жени към свещен сан; този законопроект, приет вече от парламента, бил отхвърлен от Църквата. Но в 1958 година законопроектът бил отново предложен на Националния Синод, състоящ се от епископи и свещеници и миряни. Този път законопроектът бил приет с незначително болшинство на гласовете, главно на миряните, повече от които били напълно отчуждени от Църквата.

Това решение на Националния Синод предизвикало бурна опозиция от страна на църковните кръгове. Съставен бил опозиционен изповеднически фронт — „Църковно събрание“, под ръководството на Гетеборгския епископ Гирд. „Църковното събрание“ публикувало манифест от 17 точки, в който се утвърждавало, че ръкополагането на жени е противно на волята Божия и заветите на Христа, изразени в Свещеното Писание, и се призовавало духовенството да откаже да служи заедно с „жените-свещеници“, а миряните — да не присъствуват на извършваните от тях богослужения и да не се обръщат към тях нито за обучение по катехизис, нито за извършване на треби за духовни съвети. Решително са протестирали и студентите на богословския факултет от Упсалския университет.

Въпреки всички тези протести и изисквания за отменяване решението на Националния Синод, ръкоположението на „жените-свещеници“ е станало през пролетта на настоящата година, в неделя Връбница.

Прот. П. ПАМУКОВ

ЩАСТЛИВА ДРУГАРСКА СРЕЩА

От приетите през 1924 година в XXIII випуск 93 семинаристи през 1930 година завършиха Духовната семинария 50 души. Ето тези 50 души решиха, по случай 30 години от завършването на Семинарията, на 17 юли т. г. да се съберат на другарска среща, за да изживеят трепетни чувства на радост и възторг от свиждането и спомените от хубавите ученически години. Извънредно трогателна беше срещата на 16 юли в семинарския храм, където някои от съвипускниците се виждаха за първи път след 30-годишна разлъка. На този ден бе отслужена велика вечерня от випускника Вегово Преосвещенство Знеполския епископ Йосиф в съслужение на духовни лица от випуска. В края на вечерната епископ Йосиф произнесе слово, в което, между другото, каза: „Душата ми е възторгната от голяма радост и благодарност към Бога, че 30 години след напускане ученическата скамейка ние сме отново заедно в храма на нашия небесен патрон св. Иван Рилски. В тоя миг, застанал срещу вас, в съзнанието ми се изреждат хиляди картини от нашия ученически живот преди 30 години. Всички тези картини са

изживени от нас с целня ентузиазъм, чистота, невинност и устремност, присъщи на най-хубавата възраст на човечата — ученическата. Тези картини сега са само един мил спомен, защото на мястото на малките и палави юноши — съученици, виждаме зрели, сериозни и побелели духовници, учители, висши чиновници, солидни граждани на нашата Родина. От оння незабравими години ние носим в сърцата си образите на нашите ректори Негово Високопреосвещенство Доростолския и Червенски митрополит Михаил и блаженопочившия Неврокопски митрополит Борис, на нашите преподаватели и учител-възпитатели, един от които е и нине здравствующият наш отец и архипастир Негово Светейшество Патриарх Кирил, от които сме черпили знания, мъдрост и житейски опит. От завършилите курса на семинарията с XXIII випуск 50 души, повече от половината получили висше образование, сега 23 души са духовни лица (едни епископ, един архимандрит, 2 икономии, 9 протоиереи, 12 свещеници), 6 учители, 2 училищни инспектори, а останалите — адвокати, финансови инспектори и др. Всички съвпускници са се проявили като усърдни сътрудници в много народополезни мероприятия: Червен кръст, бригадирското движение, ТКЗС, борбата за мир и пр.“

На 17 юли в семинарския храм бе отслужена тържествена архиерейска св. литургия от епископ Йосиф и свещеници от випуска, на която присъства и Негово Високопреосвещенство Доростолския и Червенски митрополит Михаил, бивш ректор на випуска. Богослужбата бе украсена със стройното и умиротелно пение на хор, съставен от випускници. В края на св. литургия Преосвещеный Йосиф, по поръчение и с благословението на Негово Светейшество Патриарх Кирил въведе в архимандритско достойнство „доайена“ на випуска добрия и примерен отец иеромонах Евгений Иванов, енорийски свещеник в с. Равногор, Пазарджишки окръг. След това епископ Йосиф произнесе проповед върху евангелското четиво и поднесе приветствие от името на Негово Светейшество Патриарх Кирил.

Видимо развълнуван от изживените спомени и отечески чувства, Негово Високопреосвещенство митрополит Михаил също приветства юбиларите, като изтъкна, че служението му в семинарията като учител-възпитател и ректор е било за него най-голяма радост. Общението с учениците и грижите за тяхното образование и възпитание — каза Негово Високопреосвещенство — са най-ценните изживяни моменти в моя живот. Поради това аз всякога се чувствавам тясно свързан със Софийската духовна семинария, на която са посветили възторжени трудове предани ректори, учители и възпитатели, при най-ценното съдействие и ръководство на Св. Синод. И като начена от Негово Светейшество Патриарх Кирил, учител-възпитател на випуска, митрополит Михаил спомена много имена на заслужили ректори и учители, като им въздаде дан на признателност за просветните им трудове в семинарията.

След това бе отслужена панихида за починалите учители и съвпускници и молебен за живите.

На обяд в един от салоните на столичния представителен хотел „Балкан“ се състоя банкет, на който присъстваха митрополит Михаил, бившия класен ръководител Петър Диев и съвпускниците със съпругите си. По време на банкета епископ Йосиф прочете специално послание, което Негово Светейшество Патриарх Кирил, е благоволил да изпрати до юбиларите. След като се изтъкна, че, поради служебна заетост във от столицата, Негово Светейшество не може да вземе непосредствено участие в юбилейното тържество в посланието се каза: „На всички Ваши другари от XXIII семинарски випуск от сърце молитвено благопожелавам здраве, сили и бодорост и в предстоящото Вам жизнено поприще. Нека добрите Ви спомени от Духовната семинария да поддържат Вашите добри другарски връзки, уважението Ви към Вашите някогашни учители и любовта Ви към скъпата ни обща Алма Матер — духовната семинария.“

Призовавам върху всички Ви Божие благословение.“

През време на банкета произнесоха гостове митрополит Михаил, епископ Йосиф и Петър Диев. Някои от съучениците разказаха спомени от ученическия живот, които предизвикаха приятни преживявания.

Накрай с братско целуване и благопожелания за скорошно виждане съвпускниците с възлнение се разделиха, за да се върнат по местата си и да отпочнат труда си, на общественото поприще.

Това бе нанстина една щастлива другарска среща!
Протоиерей Н. Д. КОВАЧЕВ

СТУДЕНТИТЕ-БОГОСЛОВИ НА БРИГАДИРСКИ ТРУД

Настъпиха дни на напрегнат труд за прибиране на есенните култури. Едногодишните усилия на българския земеделец са богато възнаградени. Узряла е хубава реколта от грозде, царевича, ябълки, сливи и други селскостопански произведения. Затекоха дни на решаващия етап на кампанията: тези произведения да се приберат, някои от тях да се подготвят за износ или преработят в нашите предприятия. Всяко закъснение може да донесе загуби за народното ни стопанство. Ето защо най-важната селскостопанска задача през есента е бързото и без загуби прибиране на реколтата. Младежи и девойки, ученици и пионери се притекоха на помощ на кооператорите. Бригадирски знамена се развяха над много кооперативни блокове. Около пет хиляди студенти работиха в най-различни кооперативни стопанства. Възпитаниците на Духовната академия „Св. Климент Охридски“ с благословение на Св. Синод и по решение на Академическия съвет дадоха също своя труд за прибиране на изобилните плодове на майката земя. В течение на две седмици — от 26 септември до 8 октомври — те бяха в помощ на манастирските стопанства.

Студентите от IV-ти курс, придружени от курсовия си ръководител доцент свещеник Радко Поштодоров и от аспиранта по църковна история Славчо Кисъев, изпълниха бригадирския си дълг в Църковното земеделско стопанство на Бачковския манастир в с. Боянци, Пловдивски окръг. През първата седмица те обелиха четири тона царевича, през втората чистиха метла, вадиха картофи, косиха, пренасяха жито и др. На два пъти бригадата бе посетена от изтъняващия дължността игумен на манастира Негово Високопреподобие архимандрит Константин. На отиване групата разгледа изложбените палати на XIX международен мострен панаир в Пловдив. Неделните си почивки духовните възпитаници прекараха в Бачковския манастир. С хубавото си пение те украсиха божествените служби. За тях бе дадена вечеря от Високопреподобния игумен. Надвечер на 4 октомври бригадирите отидоха до близкия Араповски манастир „Св. Неделя“. Всички идваха тук за първи път и останаха очудени, че такъв голям манастир като Араповския, който може да се нареди сред нашите най-големи светини, е толкова малко известен и слабо посещаван. В събота, 8 октомври, групата разгледа Пловдив и вечерта се завърна в София.

Втори и трети курс с ръководители доцентите д-р Васил Пандурски и д-р Тодор Поштодоров работиха в стопанството на манастира „Св. пр. Илия“ край село Илленци, Софийско. Те помогнаха при прибирането на царевича и картофите. Няколко пъти бригадирите бяха посетени от Ректора на Академията Негово Преосвещенство Макариополския епископ Николай. Работата на тая бригада завърши с обед, на който присъстваха Ректорът, ръководителите и управителят на стопанството — протоиерей Александър Драгиев. Последният изрази задоволството си от работата на студентите-бригадирите. От името на студентите отговорникът Борис Пошгеоргиев Ников изказа на отец Драгиев и на неговата презвитерия сърдечна благодарност за техните грижи към духовните възпитаници. Накрая бе одобрена с многолетствие и изпратена поздравителна телеграма до Негово Светейшество и Св. Синод.

Първокурсници под водачеството на възпитателя Негово Високопреподобие архимандрит Иларион се трудиха в стопанството на Троянската св. обител. Те браха ябълки и кършиха царевича. Групата взе участие в неделното богослужение и направи малък излет до Зелениковец. Бригадата приключи с обед в манастирската трапезария. Любезният домакин-игумен Негово Високопреподобие архимандрит Климент и о. ръководителят на бригадата произнесоха подходящи за случая слова.

В трапезарията на Духовната академия през време на обедна на 9 октомври, когато всички бригадирите вече се бяха завърнали от обектите, Негово Преосвещенство Ректорът, ставайки изразител не само на своята лична

благодарност и задоволство, но и на задоволството на Академическия съвет, поздравя възпитаниците на Академията с успешното завършване на помощната акция за навременното прибиране на реколтата в църковните земеделски стопанства и с благополучното им завършване в столицата. „Нека по тоя случай — завърши Негово Преосвещенство — изразявайки своето задоволство, молитвено да благопожелаем на Негово Светейшество Българския Патриарх Кирил и на синодалните архиереи добро здраве, та винаги топло и отечески да промишляват за Духовната академия, както досега“. Гръмна тържествено и мощно многолетствие.

Студентите-богослови изгълниха успешно и достойно не само едно правителствено поръчение, не само една народополесна стопанска задача, но и един синовец дълг към родната ни Църква. Нашите църковни манастирски стопанства създават част от материалната основа, необходима за съществуването на нашата Църква, следователно и на нашата Духовна академия. Със своя труд студентите-богослови внесоха един принос за осигуряване именно на тая материална основа.

МЕТОДИИ ГРИГОРОВ

ИЗ СОФИЙСКА ЕПАРХИЯ

Свещеническа конференция. На 3 октомври т. г. свещениците от Ихтиманска духовна околия са имали конференция под председателството на Преосвещения Знеполски епископ Йосиф, викарий при Софийската митрополия, който изнесъл доклад на тема „Българското свещенство и укрепване на българо-съветската дружба“. Изпратена е телеграма до Негово Светейшество Патриарха, в която се казва: „Единодушно идигаме глас и подкрепяме безрезервно предложението на Председателя на Министерския съвет на СССР Никита Сергеевич Хрущов на XV-та сесия на ООН за пълно разоръжаване на народите и премахване на противния на Евангелието колониализъм. Подкрепяме също и предложението на ръководителя на българската делегация в ООН Тодор Живков за братски и добросъседски отношения между балканските народи. Нека гласовете на тия миротворци, ведно с гласовете на българското свещенство, начело с любимия ни Патриарх Кирил, да кънтят по всички краища на света, докато настъпи мир на земята и благоволенне между хората, за слава и величие на небесния Миротворец Господ наш Исус Христос и за процъфтяване и благодеяние на народите“. Телеграма с подобно съдържание е изпратена и до XV-та сесия на ООН.

ИЗ НЕВРОКОПСКА ЕПАРХИЯ

Тази есен Негово Високопреосвещенство Митрополит ПИМЕН е направил посещение и служил в градовете Петрич, Гоце Делчев и Сандански и няколко села по южната и западна граници на епархията.

На всички служби Митрополитът е казал подходящи слова-поучения.

В селата Долна Рибница и Чуричене са били устроени събрания на открито. На тия събрания Митрополит Пимен е направил изказвания за мира и пълно разоръжаване на всички народи.

Митрополитът е направил посещения и в манастирите — Обидимски и Роженски, където е прегледал ремонтите и дал указания.

В градовете Разлог и Гоце Делчев Митрополит Пимен е присъствувал на редовните месечни конференции на свещениците от околията.

Докладчик на събранието в Разлог бил протоиерей Михаил п. Щерев. Той изнесъл доклад на тема „Мирът и нашето съвремие“.

На събранието в Гоце Делчев взели участие и презвитерите. Доклад прочел протоиерей Петър Павлов на тема „Ролята на презвитерата в енорията“.

На двете събрания Негово Високопреосвещенство направил отечески внушения към енорийския клир и техните презвитери — да бъдат единни в работата си за мир, да имат примерен църковен живот и с усърдие да служат и учат вярващите на истина и добро.

При тия посещения и служби Митрополит Пимен е отличил с офикния „протоиерей“ свещениците — Васил Попов, с. Огняново, Иван Парашкански — с. Марулево, Илия Г. Костов — с. Свобода, Васил Бъсин — с. Елешница, Никола Фидошев — с. Бачево, Сотир Димитров — с. Палат и Иван Панковски — с. Микрево.

При голямо посещение на богомолци и в тържествени служби от голям брой клирици Митрополит Пимен е осветил нови църкви — в с. Лешница „Св. Архангел Михаил“, в с. Склаве — „Св. Петка Българска“, в с. Илинденци „Св. Марина“.

На службите при освещаване на храмовете Негово Високопреосвещенство произнесъл подходящи слова.

И на трите места, при предаване храмовете за ползване, Митрополитът пожелал — и тия нови храмове да бъдат истински катедри за траен мир между народите и братство и добро между хората.

Иконостасът в храма „Св. Марина“ в с. Илинденци е резба, изработена от художника Методи Балалчев. Иконите са работа на художника Николай Шелехов.

Иконом АНГЕЛ СТОЛИНЧЕВ

Духовници във Върховния съвет на Народния фронт в Унгария. На тазгодишния конгрес на Народния фронт в Унгария председателят на тази масова организация държавният министър Каллай в своя доклад е говорил и за отношението на църквите в Унгария към държавата и към социалните задачи. Между другото той казал. „В израждането на благоденстваща социалистическа Унгария вземат еднакво участие християни и нехристияни. Протестантският епископ Тибор Барта е изтъкнал, че за църковниците е дълг и чест да участвуват в усилията за щастлив живот на унгарския народ и същевременно за мира и добротината на човечеството. Дълбоката хуманност на социалните стремежи на правителството съответствува и на християнските принципи. Исус изисква от Своите последователи — чрез поуката за добрия самарянин — когато се касае за служба на ближния и на живота, не мирогледни съображения, а безусловна любов. Конгресът е избрал за членове на Върховния съвет на унгарския Народен фронт и ръководни лица от различните християнски изповедания — двама епископи и трима мирски църковни дейтели.“

Благодарност. — Братята и сродниците на блаженопочившия Старозагорски Митрополит Павел изказват искрена сърдечна благодарност на Негово Високопреосвещенство Старозагорският Митрополит Климент за положените грижи по уреждането гроба и въздигане подходящ паметник на приснопаметния свой предшественик Митрополита Павла.

На същия изказваме благодарност за положените големи грижи по случай 20 години от блажената кончина на същия: отслужване Св. Литургия в новообновения катедрален храм „Св. Димитър“ и панихида на гроба му, както и за прочувствените му слова, казани по този случай на 9 т. м.

Благодарим на Негово Високопреподобие архимандрит Панкратий, протосингел на св. Старозагорска митрополия, на Негово Високопреосвещенство архимандрит Сергей, служащ при историческия храм с. Шипка; на Негово Високопреподобие архимандрит Ефтимий, ефимерий в Мъглижкия манастир; на Високоблагоевнейните бивши архиерейски наместници в Чирпан — прот. Симеон Цвятков и в Нова Загора — прот. Даниил Димитров; на всички сегашни архиерейски наместници в Ст. Загорска епархия; на свещениците от гр. Стара Загора и на благоговейния протодякон Олейников, взели участие в св. Божествена служба и панихидата.

Благодарим на преподобните игуменни на Казанлъшкия и Мъглижкия манастири, дошли да вземат молитвено участие в службата и панихидата.

Дължим искрена благодарност на г. Недю Александров секретар на Ст. Загорската митрополия, който положи не малко грижи по подготвяне всичко за достойното провеждане на траурното тържество.

Благодарим на г. Фетваджиев, който на поменния обяд прочете слово, което той като кмет на града, бе произнесъл при погребението на блаженопочившия дядо Павел.

Накрай, дължим да благодарим и на всички други, които се потрудиха по достойното отдаване почит на покойника и на всички близки, познати и далечни, които взеха молитвено участие в траурния помен.